

Hľadanie zaslúbenej zeme. Migračný a politický kompas Štefana Dubčeka

JURAJ BENKO

Alexander Dubček mal na rozdiel od svojich rovesníkov pomerne „nomádске“ detstvo. Ešte v lone svojej matky prešiel oceán a vďaka tomu neprišiel na svet v Amerike, ale na Slovensku.¹ Skôr, ako sa naučil poriadne rozprávať, ocitol sa tisíce kilometrov na východ od svojho rodiska – v Sovietskom zväze; najprv v Kirgizsku, uprostred stepí, v mnohonárodnostnej komunite družstva Interhelpe, a od trinástich rokov v Gorkom východne od Moskvy (dnes Nižnij Novgorod). Do vlasti sa vrátil až ako takmer dospelý.²

Miesta Alexandrovho detstva určili jeho rodičia. Na cestách za živobytím strávili takmer štvrtstoročie. Roky v Sovietskom zväze predstavovali druhú časť ich putovania. Prvá sa začala v rakúsko-uhorskej monarchii, viedla do Ameriky a po rokoch späť domov – do Československej republiky. Migrácia za chlebom im, ako aj tisícim ďalších, poskytovala viac než prostriedky živobytia. Prinášala mimoriadne skúsenosti, otvárala nové obzory a formovala sebavedomie. Životná dráha Alexandrovho otca Štefana Dubčeka z Uhrovca (23. 8. 1892 – 31. 5. 1969) je jedným z príkladov politického formovania osobnosti „malého človeka“ v prúde ekonomickej migrácie svojej doby a na pozadí „veľkých dejín“.

Na začiatku svojho života patril Štefan Dubček k historicky a spoločensky bezvýznamným štatistickým číslam uhorského štátu, na jeho konci bol uznávanou osobnosťou: jeden zo zakladateľov Interhempa, odbojár, dlhoročný politický funkcionár, no najmä otec jedného z najznámejších slovenských a československých štátnikov. Hoci vstúpil do života v biede a s okresanými životnými šancami, prepracoval sa k elitám.

¹ Kapitola vznikla v rámci projektu APVV-14-0644 *Kontinuity a diskontinuity politických a spoločenských elit na Slovensku v 19. a 20. storočí* a projektu VEGA č. 2/0111/17 *Politická integrácia spoločensky marginalizovaných vrstiev v období vzostupu masovej politiky a demokratizácie spoločnosti na Slovensku od konca 19. storočia do roku 1939*.

² DUBČEK, Alexander. *Nádej zomiera posledná*. Bratislava : Národná obroda – Práca, 1993, s. 11.